

Till Kommunfullmäktige i Staffanstorps kommun

MOTION

(Uppåkra som världsarv)

Socialdemokraterna i Region Skåne har i en 2020-06-07 dagtecknad motion väckt förslag om att Region Skåne tillskriver berörda myndigheter och föreslår att Uppåkra ska nomineras till världsarv. (Se bilaga 1).

Kulturnämnden i Region Skåne har 2020-10-01, § 46, beslutat att lämna förslag om att Regionfullmäktige beslutar att bifalla motionen samt att Regionfullmäktige uppdrar åt Kulturnämnden att inleda en dialog med Länsstyrelsen för att undersöka förutsättningar och möjligheter till att föreslå Uppåkra som världsarv. (Se bilaga 2).

Riksantikvarieämbetet har 2020-08-25, efter att via media fått kunskap om att frågan väckts, översänt en redovisning i ärendet utmynnande i att Sverige som stat har en restriktiv hållning till nya världsarv och att hanteringen av potentiella nya världsarv därför inte är prioriterade i den nationella världsarvsstrategin 2020 – 2030. (Se bilaga 3).

I denna strategi anges bland annat följande: "Strategin bör också i god tid innan 2030 följas upp och utvärderas så att det finns underlag inför en ny strategiperiod efter 2030. När uppföljning av strategin planeras kommer framgå av handlingsplanen. Strategin kan även kompletteras och korrigeras löpande om det finns behov av detta." (Se bilaga 4, förstasidan).

Det är naturligtvis ett långsiktigt arbete för att uppnå målet att Uppåkra blir ett världsarv, men ett sådant arbete måste därför inledas redan nu och kräver en tydlig strategi för den opinionsbildning och det stöd som verkligen kommer att behövas.

Med hänvisning till ovanstående yrkar jag på att Kommunfullmäktige i Staffanstorps kommun beslutar

att Staffanstorps kommun tillsammans med övriga stiftare av Uppåkrastiftelsen samt andra lämpliga aktörer ska ta initiativ till en långsiktig strategi för att gemensamt uppnå målet att Uppåkra ska bli ett världsarv.

Staffanstorp den 9 november 2020.

För Socialdemokraterna i Staffanstorps kommun

Torbjörn Lövendahl

Motion

Ge Uppåkra status som världsarv

2020-06-07

Ett världsarv är en ort, miljö eller plats som på ett unikt sätt vittnar om jordens och människans historia. 2019 innehöll världsarvslistan 1121 objekt i 167 länder, 869 kulturarv, 213 naturarv och 39 som är en blandning av båda typerna. UNESCO:s världsarvskonvention från 1972 har som mål att länder ska skapa lagstiftning och förvaltning för att bevara det aktuella kultur- och eller naturarvet. Sverige har 15 världsarv, men inget av dessa ligger i Skåne.

Uppåkra, som ligger utanför Lund, är en unik plats och borde enligt Socialdemokraterna nomineras till världsarv. Undersökningar och utgrävningar visar att Uppåkra utvecklades till ett maktcentrum under järnåldern. Fynden från Uppåkra sträcker sig från 100-talet f.Kr. till 1000-talet e.Kr. Det gör Uppåkra till den nu kända boplats i Skandinavien med längst kontinuitet. Då, precis som nu, var Skåne en plats med öppenhet mot övriga Europa och världen. Handelsfynd från många olika länder visar på en utvecklad handel med stora delar av världen. Det vi vet om Uppåkra visar på en bosättning som är mer omfattande än Birka utanför Stockholm och som även existerade under längre tid.

Uppåkra är av stort intresse då det utgör både dansk och svensk historia och vittnar om en intressant utveckling under en lång tidsperiod. Uppåkras särdrag i omfattning, kontinuitet och regionala aspekter gör det intressant som kandidat till världsarvslistan. Region Skåne bör ta ett ansvar i att lyfta fram Uppåkra och dess skånska historia genom att stödja verksamheten och tillsammans med andra aktörer driva att Uppåkra ska nomineras till världsarvslistan.

Idag har Uppåkra Arkeologiska Center ett relativt litet besökscenter på området med en utställning och guideade visningar. Det har gjorts flera geologiska undersökningar och utgrävningar, men enbart två promille är idag utgrävt. Det finns behov av att utföra fler utgrävningar och att öka tillgängligheten för allmänheten. Det skulle skapa bättre förutsättningar att ta emot besökare och skolklasser och inte minst ge fler fynd och kunskap om livet i dåtidens Uppåkra. Stiftelsen Uppåkra arkeologiska center får bidrag av Region Skåne men vi anser att det krävs ett större engagemang för att Uppåkra ska nå sin fulla potential.

Det är Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket som i Sverige har regeringens uppdrag att ge förslag till platser som kan bli världsarv och förbereda nomineringar. Beslut om nominering fattas av regeringen. Det slutliga beslutet tas av Världsarvskommittén.

Socialdemokraterna föreslår därför:

att Region Skåne tillskriver berörda myndigheter och föreslår att Uppåkra ska nomineras till världsarv

För Socialdemokraterna i Region Skåne
Henrik Fritzon (S)

Ärendenummer: 2020-POL000132

Kulturnämndens beslut

Kulturnämnden fastställer föreliggande uppföljning och prognos per maj 2020 för nämndens ansvarsområde och lägger informationen till handlingarna.

Sammanfattning

I detta ärende lämnas en redovisning av utfallet per maj 2020 jämfört med budget och helårsprognos för kulturnämnden.

I ärendet finns följande dokument

1. Beslutsförslag 2020-08-10
2. Månadsuppföljning jan-maj 2020

---

§ 46 Motion. Ge Uppåkra status som världsarv

Ärendenummer: 2020-POL000322

Kulturnämndens beslut

Kulturnämnden föreslår regionfullmäktige följande

1. Regionfullmäktige bifaller motionen.
2. Regionfullmäktige uppdrar åt kulturnämnden att inleda en dialog med Länsstyrelsen för att undersöka förutsättningar och möjligheter till att föreslå Uppåkra som världsarv.

Sammanfattning

Järnålderboplatsen i Uppåkra är unik ur ett arkeologiskt perspektiv. Det finns ingen annan plats i Skandinavien där bilden av ett forntida maktcentrum med stor religiös och politisk betydelse kunnat beläggas med en så lång kontinuitet. Uppåkra ligger idag i Staffanstorps kommun och passeras varje dag av tiotusentals resenärer på motorvägen mellan Malmö och Lund. Få av dessa tänker på att den odlade jorden kring Uppåkra kyrka döljer en av norra Europas mest spektakulära arkeologiska lämningar. Boplatsoområdet omfattar ett ca 40 hektar stort område.

Den första arkeologiska undersökningen genomfördes år 1934. Arkeologiska institutionen vid Lunds universitet har sedan år 1996 undersökt boplatsoområdet.

De arkeologiska undersökningarna i Uppåkra har rönt ett mycket stort internationellt intresse både ur ett forsknings- och turismperspektiv. De arkeologiska undersökningarna har pågått under drygt 20 år och de vetenskapliga resultaten har regelbundet publicerats i en egen bokserie, Uppåkrastudier, med 12 utgivna publikationer.

När arkeologiska institutionen påbörjade undersökningarna år 1996 skapades ett väldigt stort bestående publikt intresse. Visningar och föreläsningar arrangeras i samband med arkeologiska undersökningar.

Region Skånes engagemang i Uppåkra inleddes på allvar när Regionfullmäktige beslutade 2009 om att ingå som stiftare i stiftelsen Uppåkra Arkeologiska Center. I processen väcktes frågan om att föra in Uppåkra på UNESCO:s världsarvslista. Region Skånes kulturnämnd tog initiativet och gav 2009 Regionmuseet i Kristianstad i uppdrag att genomföra en kulturmiljöanalys för att undersöka förutsättningar och möjligheter till att föreslå Uppåkra som världsarv. Regionmuseet återkom med en rapport som konstaterade att platsen sannolikt inte skulle kunna uppfylla kriterierna för ett världsarv. Rapportens negativa resultat medförde att ambitionerna att föra in Uppåkra på UNESCO:s världsarvslista avbröts. Uppåkra är emellertid en unik järnåldersboplats även ur ett internationellt perspektiv varför det finns anledning att inleda en dialog med Länsstyrelsen kring Regionmuseets rapport och framtida förutsättningarna att föra in Uppåkra på UNESCO:s världsarvslista. Fornlämningen är idag skyddad som fast fornlämning enligt Kulturmiljölagen (1988:950).

Processen kring Världsarv

I Sverige har Regeringen gett Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket i uppdrag att lämna förslag på världsarv. Nomineringen förbereds av en arbetsgrupp bestående av specialister inom de områden som objektet ska nomineras inom. Arbetet leds av berörd länsstyrelse i samverkan med de båda ansvariga myndigheterna. När handlingarna är klara lämnas dessa över till regeringen som därefter fattar det avgörande beslutet. Därefter sänds nomineringen in till Unesco.

Yrkanden

Ordföranden Magnus Lunderquist (KD) yrkar, med instämmande av Cristina Glad (L), Cornelia Björklund - Røjner (M), Stefan Pettersson (S) och Daniel Engström (SD), att nämnden beslutar enligt beslutet ovan.

I ärendet finns följande dokument

1. Motionssvar 2020-06-10
2. Motion. Ge Uppåkra status som världsarv
3. Redovisning Kulturminnesanalys Uppåkra
4. Protokollsutdrag Kulturmiljöanalys av Uppåkra

---

§ 47 Motion. Inrätta en kulturarvsfond

Ärendenummer: 2019-POL000103

Kulturnämndens beslut

Kulturnämnden föreslår regionfullmäktige följande

Länsstyrelsen i Skåne län
skane@lansstyrelsen.se

Datum 2020-08-25
Klassificering 3.5.1.
Dnr RAA-2020-1521

Förslag till nya världsarv och den globala strategin

Riksantikvarieämbetet har fått kännedom via lokala medier om att Socialdemokraterna i Region Skåne vill arbeta för att den förhistoriska platsen i Uppåkra i Staffanstorps kommun ska bli ett nytt svenskt världsarv. Förslag till nya svenska världsarv kommer till Riksantikvarieämbetes kännedom då och då. Det är glädjande och viktigt att det finns ett regionalt och lokalt intresse för världsarv och att dessa kultur- och naturmiljöer ses som en resurs i den regionala utvecklingen och som värda att skydda och utveckla. Riksantikvarieämbetet vill dock i ett tidigt skede uppmärksamma Länsstyrelsen i Skåne på att Sverige har en mycket restriktiv hållning till nya världsarv. Sverige som land ställer sig bakom globala strategin för en balanserad världsarvslista som antogs av Unescos världsarvskommitté 1994. Med detta brev hoppas Riksantikvarieämbetet att länsstyrelsen kan sprida denna information till representanter för lokala och regionala initiativ till nya världsarv. Riksantikvarieämbetet svarar gärna på frågor kring världsarvskonventionen och Sveriges implementering av den. Länsstyrelsen Statens representant i det regionala natur- och kulturmiljöarbetet och en viktig samverkanspart för Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket i fråga om världsarv.

Den globala strategin

Antalet världsarv ökar varje år och spridningen av världsarv i världen är ojämn. Europa och Nordamerika är kraftigt överrepresenterat på världsarvslistan. Naturarv är underrepresenterat i förhållande till kulturarv på listan. En tydlig styrsignal från världsarvskommittén är att spridningen av världsarv globalt behöver bli bättre med ett bredare innehåll på världsarvslistan och en bättre balans mellan antalet natur- respektive kulturarv. Länder som redan är välrepresenterade på världsarvslistan uppmanas nominera färre objekt, eller avstå helt.¹ Sverige har därför en restriktiv hållning när det gäller att nominera nya världsarv. Hantering av

Riksantikvarieämbetet
Storgatan 41
Box 5405
114 84 Stockholm
Tel 08-5191 8000
E-post registrator@raa.se
Hemsida www.raa.se
Org.nr 202100-1090
Bankgiro 5052-3620

¹ Världsarvskommittén. *Global Strategy*. <https://whc.unesco.org/en/globalstrategy/>

potentiella nya världsarv är därför inte prioriterade i den nationella världsarvsstrategin 2020-2030².

Ansvar och roller

Länsstyrelserna har ansvar för det statliga natur- och kulturmiljöarbetet på regional nivå. Länsstyrelsernas ansvar för natur- och kulturmiljöer omfattar även världsarven. Sverige ska vara restriktivt med att nominera fler världsarv.³

Riksantikvarieämbetet eller Naturvårdsverket ansvarar för att bereda eventuella nomineringar till regeringen i samverkan med Svenska Unescorådet.

Länsstyrelsen ansvarar på en regional nivå för att ta fram underlag till beredningsarbetet i samarbete med Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket och Svenska Unescorådet.⁴ När lokala initiativ tas till att inleda en beredningsprocess bör nationella myndigheter i ett tidigt skede kopplas in för att ge vägledning om huruvida initiativet ska gå vidare i beredningsprocessen. Sveriges restriktiva hållning till nya världsarv ska vägleda detta arbete.

Hör gärna av er till mig om ni har frågor eller synpunkter.

Med vänliga hälsningar

Louise Hoffman Borgö

Utredare och Focal Point Världsarv i Sverige

² Nationell strategi för världsarvsarbetet – avrapportering av regeringsuppdraget att utarbeta en nationell världsarvsstrategi, 2019, Riksantikvarieämbetet.

³ Se s. 87 prop. 2016/17:116. Världsarvskommitténs globala strategi för en balanserad och representativ världsarvslista antogs 1994 och har därefter utvärderats efter beslut av Generalförsamlingen 2009. Riksantikvarieämbetet pekar på att utvärderingens rekommendationer bl.a. resulterat i ökat fokus på skydd och förvaltning av världsarven och menar att Sveriges restriktiva hållning i fråga om nya nomineringar till världsarvslistan bör kvarstå.

⁴ Se s. 10 skr. 2001/02:171.

Nationell strategi för världsarvsarbetet

- Avrapportering av regeringsuppdraget att utarbeta en nationell världsarvsstrategi

